

درسنامه و نکات مهم درس شانزدهم

رنسانس و عصر جدید

رنسانس: به معنای نوزایی و تجدید حیات است و از نظر تاریخی به دگرگونی های فکری و فرهنگی گفته می شود که به منظور احیای فرهنگ یونان و روم باستان از ایتالیا آغاز شد.

ایتالیا زادگاه و پیشگام رنسانس

علل پیشگام بودن ایتالیا در رنسانس در قرن ۱۴ م. فرهنگ قرون وسطایی بر اروپا سیطره داشت گروهی از نویسندگان و اندیشمندان که در شهرهای ثروتمند ایتالیا می زیستند، هدایت جریان فکری و فرهنگی را به دست گرفتند و تفکر و سبک جدید زندگی که اساس آن بر نوزایی و تجدید حیات فرهنگ یونان و روم باستان قرار داشت شکل گرفت و به رنسانس معروف شد و کم کم در سرزمین های دیگر اروپا گسترش یافت.

مهم ترین زمینه ها و عوامل ظهور رنسانس ۱- رشد شهرنشینی و تجارت ۲- گسترش روابط فرهنگی با جهان اسلام ۳- پیشینه فرهنگی و تاریخی

رشد شهرنشینی و تجارت

از سده ی ۱۱م. شهرنشینی و تجارت در پیوندی باهم رونق گرفت و جنگ های صلیبی تاثیر فراوانی بر رشد شهرها و تجارت در مناطق ساحلی اروپا گذاشت. تاثیر این جنگها بر رونق و شکوفایی شهرها در ایتالیا بیش از سایر سرزمینهای اروپایی.

عامل تاثیرگذار در رشد شهرها و تجارت: جنگهای صلیبی

علل رشد شهرهای ایتالیا پس از جنگهای صلیبی: ۱- گسترش تجارت باعث سرآمد شدن این شهرها شد ۲- گسترش

بانکداری و صنعت ۳- در اختیار داشتن تجارت دریای مدیترانه و سواحل غربی اروپا **شهرهای بندری ایتالیا در تجارت**

دریای مدیترانه و سواحل غربی اروپا: ونیز، جنوا، پیزا و پالرمو و فلورانس، فلورانس مرکز داد و ستد کالاهای قیمتی

فلزی و چرمی و تجارت تخصصی پارچه در بخش وسیعی از اروپا داشت.

بورژوا: با گسترش شهرها و رشد تجارت مشاغل و حرفه های گوناگون شکل گرفت و گروه جدیدی از شهرنشینان ثروتمند شامل بازرگانان، بانکداران و صاحبان صنایع معروف به بورژوا به وجود آمد.

نقش بورژواها در توسعه تجارت و شهرها: ۱- با ایجاد انجمن ها و شوراهای مختلف در اداره امور شهرها نقش داشتند ۲- به علم، فرهنگ و هنر اهمیت می دادند و برای ترویج علم تلاش می کردند.

مهمترین خاندان حاکم حامی ادبا و نقاشان در فلورانس: خاندان مدیچی حاکم بر فلورانس که مشوق و حامی جدی فرهنگ، ادب و هنر بودند.

گسترش روابط فرهنگی با جهان اسلام

علل تاثیرگذار در آشنایی دانشمندان اروپایی در قرون وسطا با جهان اسلام ۱- از طریق اندلس و سیسیل با دستاوردهای فکری و فرهنگی جهان اسلام آشنا شدند. ۲- جنگ های صلیبی و گسترش روابط تجاری میان اروپا و شرق باعث افزایش آشنایی آنان با ابعاد مختلف تمدن اسلامی شد. ۳- آثار و نوشته های و عالمان مسلمان تاثیر زیادی بر وضعیت فکری فرهنگ اروپا داشت.

عامل تاثیرگذار بر وضعیت فکری و فرهنگی اروپا در قرون وسطا: آثار و نوشته های علمی دانشمندان و عالمان مسلمان

پیشگامان استفاده از آثار دانشمندان مسلمان: مدارس عالی و دانشگاه های تازه تاسیس ایتالیا

پیشینه فرهنگی و تاریخی

قلب امپراتوری روم باستان: سرزمین ایتالیا

تاثیر پیشینه فرهنگی ایتالیا بر پیدایش رنسانس: آثار و بناهای عظیم تمدن یونانی رومی در گوشه و کنار این سرزمین وجود دارد. وجود این آثار در پایان قرون وسطا برای بسیاری از شهرنشینان مرفه ایتالیایی یادآور روزگار عظمت و شکوه فرهنگی، اقتصادی و سیاسی گذشته ی آنان بود در این دوره نویسندگان و اندیشمندان به مطالعه و پژوهش درباره ی فرهنگ یونان و روم باستان پرداختند و در صدد احیای آن بودند.

دستاوردها و تحولات رنسانس: ۱- گسترش اومانیسیم ۲- تحولات علمی ۳- اکتشافات جغرافیایی ۴- اصلاح دینی و نهضت پروتستان

گسترش اندیشه اومانیسیم (انسان گرایی)

ریشه اومانیسیم: ریشه در فرهنگ یونان باستان

اومانیسیم: حرمت نهادن به اعتبار و ارزش انسان و تصدیق استعداد و توانایی های او

اعتقادات اومانیسیم ها: انسان گرایان به تبعیت از یونانیان باستان انسان را محور و مدار جهان می شمردند و اعتقاد داشتند معیارهای اخلاقی و ارزش ها و هنجارهای اجتماعی بر پایه ی خواسته های انسان و تمایلات دنیوی او ایجاد شود.

ویژگی های آثار هنری عصر رنسانس: ۱- محور قرار دادن انسان و طبیعت ۲- تأکید آنان بر زیبایی و خصوصیات جسمانی انسان و خصلت های درونی شخصیت های مورد نظر خود

تفاوت اعتقاد اومانیسیم و کلیسا: اومانیسیم ها انسان را موجودی می شمردند که زندگی دنیوی او مهم است. کلیسا عقیده داشت انسان فقط برای خدمت به خدا خلق شده و دنیاگرایی و میل به لذت جویبی او را از رسیدن به سعادت در آخرت باز می دارد.

قلمرو تفکر اومانیستی: در قلمرو ادبیات، هنر و معماری و تعلیم و تربیت انعکاس یافت. و منجر به شکوفایی هنر و معماری ایتالیا شد.

تحولات رنسانس در عرصه هنر: ایجاد تحول در نقاشی، پیکرتراشی (مجسمه سازی) و معماری

هنرمندان مشهور عصر رنسانس: لئوناردو داوینچی، رافائل، میکل آنژ

مشهورترین اثر میکل آنژ: نقاشی **شام آخر** و **مونالیزا** یا **لبخند ژکوند**.

معماری در عصر رنسانس: معماران دوره رنسانس ساختمان های رم باستان را الگو قرار دادند کاخ ها و کلیساها در شهرهای مختلف ایتالیا به ویژه رم، ونیز و فلورانس بیانگر شکوه معماری عصر رنسانس است.

اوج معماری عصر رنسانس: کاخ ها و کلیساهای ساخته شده در شهرهای مختلف ایتالیا به ویژه رم، فلورانس و ونیز

ویژگی تعلیم و تربیت عصر رنسانس: ۱- اهمیت اندیشه ی انسان گرایی برای تعالی و رشد جسمی و روحی انسان ۲-

تاکید بر اصل آموزش پذیری انسان و شکوفایی استعدادها و توانمندی های بالقوه ی او از طریق آموزش

هدف آموزش و پرورش عصر رنسانس: تربیت شهروندانی که نقش سودمندی در جامعه و فعال در حیات شهری فعال باشند.

تحولات علمی

علل تغییر نگرش علمی اروپاییان در عصر رنسانس: ۱- آشنایی آنان با پیشرفت های علمی مسلمانان ۲- اشاعه اندیشه

های اومانیستی

کشفیات علمی عصر رنسانس:

۱- **نیکلاس کوپرنیک** در رساله گردش اجرام سماوی، نظریه چرخش زمین به دور خورشید را مطرح کرد.

۲- اختراع تلسکوپ توسط **گالیله**، استاد دانشگاه پیزا، این اختراع باعث تایید فرضیه های کوپرنیک شد.

۳- **ویلیام هاروی** رد زمینه کارکرد قلب و چگونگی گردش خون به موفقیت های مهمی دست یافت.

۴- در فیزیک و ریاضیات پیشرفت هایی صورت گرفت و در قرن هفدهم به وسعت بیشتر ادامه یافت.

۵- در زمینه جغرافیا و نقشه برداری با استفاده از تجربیات مسلمانان به پیشرفت های چشمگیری رسیدند.

علت پیشرفت های علمی عصر رنسانس: اهتمام و اعتنا به روش تجربی، سبب پیشرفتهای علمی و زمینه ساز انقلاب

علمی در سده ی ۱۷م. و سپس در قرن ۱۸م. شد این پیشرفت ها بیشتر مدیون دیدگاه های نوین مطرح شده توسط

دانشمندان و فلاسفه ای چون **دکارت** بنیانگذار سبک تحقیق در ریاضی و **فرانسویس بیکن** از طرفداران روش شناخت تجربی

در مطالعات علمی می باشد.

اختراع ماشین چاپ: اختراع دستگاه چاپ توسط یوهانس گوتنبرگ آلمانی

از مهم ترین اختراعات عصر رنسانس: اختراع دستگاه چاپ

نتایج اختراع ماشین چاپ: ۱- کمک فراوان به فراگیر شدن پژوهشهای علمی و نشر علم در اروپا ۲- چاپ کتابهای

غیرمذهبی از قبیل کتابهای فلسفی، رمان و داستان و آثاری در موضوع حقوق، تاریخ و ... ۳- تأثیر ژرف بر وضعیت فکری و

فرهنگی جوامع اروپایی

اکتشافات جغرافیایی و شروع استعمارگری اروپاییان

از مهمترین تحولات عصر رنسانس: اکتشافات جغرافیایی و کشف راههای دریایی جدید

پیامداکتشافات جغرافیایی: ۱- دستاوردهای علمی در حوزه دانش دریانوردی و جغرافیا ۲- به هم خوردن موازنه ی تجارت جهانی و آغاز استعمارگری اروپاییان

انگیزه و عوامل اکتشافات جغرافیایی

۱- سرزمین های شرق دور، مانند هند و چین، از گذشته های بسیار دور برای اروپاییان جاذبه داشت

۲- افزایش اطلاعات جغرافیایی و توسعه مهارت دریانوردی اروپاییان پس از جنگ های صلیبی

موانع اروپاییان برای رسیدن به چین و هند: حکومت های قدرتمند ایرانی و خلافت ها و سلسله های بزرگ مسلمان از دوره ی باستان تا قرون جدید بر لات ایران و مناطق ساحلی شرق و جنوب مدیترانه تسلط داشتند مانع جدی رسیدن اروپاییان به هندوستان و چین بودند.

انگیزه اسپانیایی ها و پرتغالیها برای کشف راه ها و سرزمین هایی جدید:

آن ها از تجارت پر رونق دریای مدیترانه و سرزمین های پیرامون آن به دو دلیل سود نمی بردند ۱- قادر به رقابت آنها با دولت شهرهای ایتالیایی که تجارت این منطقه را در انحصار خود داشتند، نبودند ۲- با حکومت عثمانی مسلط بر مناطق شمال شرق و شرق مدیترانه دشمنی داشتند.

تأثیر افزایش اطلاعات جغرافیایی و توسعه ی مهارت دریانوردی اروپاییان در کشف سرزمین های جدید: ارو

پایان تا نیمه ی سده ی ۱۵م. فنون نقشه کشی را تکامل و نقشه های دقیقی از دنیای شناخته شده طراحی و ترسیم کردند، ساختن کشتی و بهره گیری از تجهیزات دریانوردی مانند قطب نما (چینی ها) و اُسْطْرلاب (وسیله ای که موقعیت اجرام آسمانی را معلوم می کرد) به پیشرفت های فوق العاده ای رسیدند.

پرتغالیها پیشگام اکتشافات جغرافیایی

در نیمه ی دوم سده ی ۱۵م. دریانوردان پرتغالی در سواحل غربی قاره ی آفریقا در اقیانوس اطلس سرزمین های جدید کشف کردند. آنان با دور زدن دماغه امیدنیک در جنوبی قاره آفریقا، وارد اقیانوس هند شدند و با ادامه مسیر به سواحل جنوب شرقی هند رسیدند

دولت پرتغال و تاسیس پایگاه تجاری نظامی در جزایر خلیج فارس: دولت پرتغال ناوگان دریایی خود را به فرماندهی آلبوکرک به هند فرستاد. او تعدادی پایگاه تجاری - نظامی در جزایر و سواحل خلیج فارس ایجاد کرد.

نخستین گام های اروپاییان برای استعمار: تاسیس پایگاه های تجاری - نظامی توسط آلبو کرک پرتغالی در سواحل جزایر خلیج فارس

کاشف قاره امریکا: کریستف کلمب

کشف قاره امریکا: آشنایی کریستف کلمب با نظریه ی کروی بودن زمین، حمایت پادشاه و ملکه ی اسپانیا از برنامه ی سفر دریایی او برای رسیدن به هند با عبور از اقیانوس اطلس منجر به کشف قاره ی آمریکا شد.

علت مهاجرت مردم اسپانیا و دیگر کشورهای اروپایی به قاره آمریکا: به انگیزه ی کسب ثروت و دستیابی به زمین

اقدامات استعماری اسپانیا در امریکا: سرکوب بومیان، تسلط بر آمریکای مرکزی و بخش اعظم آمریکای جنوبی

علت ثروتمند و نیرومند شدن اسپانیا در سده ۱۶ و ۱۷ م.: بر اساس منشور میان پادشاه اسپانیا و کریستف

کلمب، کاشفان می بایست سهم عمده ای از غنایم بدست آمده را به خزانه بدهند بدین گونه طلال و نقره غارت شده بومیان امریکا، اسپانیا را تبدیل به نیرومندترین کشور اروپا در سده های ۱۶م. و ۱۷م. کرد.

از اواخر قرن ۱۶م. هلندی ها، انگلیسیها و فرانسویها به عرصه ی رقابتهای استعماری وارد شدند.

ویژگی سده ی ۱۷م.: رقابت و درگیری پیایی میان دولتهای اروپایی برای تسلط بر مستعمرات بیشتر و کسب منافع اقتصادی

آثار و پیامدهای اکتشافات جغرافیایی:

کشف سرزمین های جدید پیامدهای فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی گسترده داشت. ۱- جمعیت زیادی از مردم بومی به ویژه در قاره امریکا بر اثر سرک.ب شدید و بیماریهای مرگبار از بین رفتند. ۲- اروپاییان تمدن های بومی و نهادهای کهن قاره امریکا را نابود کردند و زان و فرهنگ خود را جایگزین کردند. ۳- تاثیر کشفیات جغرافیایی در حوزه اقتصاد، اروپاییان در پی یافتن طلا و نقره برآمدند و منابع ثروت سرزمین ههای جدید حجم زیادی از ثروت را به اروپا سرازیر کرد ۴- ذخیره فلزات قیمتی موجب رونق اقتصادی و رشد تجارت شهرهای اروپایی شد. ۵- بعد از اکتشافات اعتبار و منزلت تجار بالا رفت و در مقابل اشراف فتودال جایگاه ممتاز قرون وسطا را از دست دادند. ۶- شاهان با استفاده از منابع عظیم مالی، ارتش های ملی و ناوگان های دریایی خود را قوی تر کردند. ۷- کشف سرزمین های جدید و گسترش قلمرو اروپاییان، باعث تشدید رقابت و درگیری سیاسی، نظامی و اقتصادی آنها در اروپا و مستعمرات شد.

تجارت بردگان آفریقایی

علت خرید و فروش برده بعد از کشف قاره امریکا: اروپاییان که مزارع وسیعی در قاره امریکا تصاحب کرده بودند به نیروی کار مجانی و ارزان نیاز داشتند. به همین دلیل پرتغالی ها تجارت برده از افریقا به امریکا را به انحصار خود در آوردند. هر چند بعدها هلندی ها و انگلیسی ها نیز وارد این تجارت پرسود شدند.

جنبش اصلاح دین و نهضت پروتستان

اصلاح دینی: در قرون ۱۴ تا ۱۷م. سلسله حوادث و تحولاتی در قلمرو مسیحیت در اروپا رخ داد که مورخان از آن ها را به اصلاح مذهبی تعبیر می کنند.

شروع جنبش اصلاح دینی: شروع با انتقاد و اعتراض به برخی از نظریات و عملکرد کلیسا

پیشگامان نهضت اصلاح دینی: ۱- انسان گرایی که مروج ادبیات کهن یونانی و لاتینی بودند و محتوای آموزشی تحت نظر کلیسا را غیر مفید می دانستند ۲- گروهی از مصلحان دینی که از درون کلیسا شروع به اعتراض و انتقاد کردند و آموزه های کلیسا درباره انسان و خدا را به چالش کشیدند.

مهم ترین شخصیت دینی نهضت اصلاح دینی: مارتین لوتر آلمانی

مارتین لوتر: نهضت دینی با نام او شناخته می شود وی در اعتراض به مسیحیت یکسره از کلیسا برید و مذهب تازه ای بنیان نهاد. و به تحصیل در رشته الهیات روی آورد و کتاب مقدس را در دانشگاه ویتنبرگ تدریس می کرد.

اولین مسئله ای که ذهن لوتر را مشغول کرد: ارتباط ایمان با انجام دادن کارهای نیک

نظرات مارتین لوتر: ۱- لوتر در مطالعات خود در آیین مسیح به این نتیجه رسید که برخلاف دیدگاه غالب کلیسایان، آنچه مایه رستگاری انسان می شود ایمان است و نه انجام دادن کارهای نیک. و با این نظر به جنگ با کلیسا برخاست. ۲- مسئله آموزش گناهان تو سبب کلیسا را در برابر پرداخت پول مورد نقد قرار داد ۳- خدا را پدری مهربان می شمرد که بدون چشم داشت گناهان بندگان را می بخشد.

لوتر در ۱۵۱۷م. فهرست از نظرات خود را ۹۵ اصل تنظیم و بر در کلیسای ویتنبرگ آویخت.

واکنش پاپ در مقابل لوتر: پاپ، لوتر را تکفیر و از امپراتور مقدس روم خواست تا او را سرکوب کند.

واکنش شاهزادگان آلمان در مقابل لوتر: شاهزادگان آلمانی از لوتر و اعتراض آنها به پاپ و امپراتور، اعتراض (پروتست) کردند.

نهضت پروتستان: پاپ با تکفیر لوتر از امپراتور مقدس روم خواست تا او را سرکوب کند اما شاهزادگان آلمانی از لوتر حمایت کردند و به پاپ و امپراتور اعتراض (پروتست) کردند به این دلیل به پروتستان معروف شدند.

بنیانگذار نهضت پروتستان: مارتین لوتر آلمانی

اصلاحات لوتر در خارج از آلمان توسط جان کالون در سوئیس دنبال شد.

نتایج و پیامدهای نهضت پروتستان: ۱- وحدت کلیسای کاتولیک را از بین برد ۲- بروز سلسله جنگ های مذهبی میان پروتستان ها و کاتولیک ها در بخش های وسیعی از اروپا ۳- حکومت های پادشاهان و دولت های ملی شد. ۴- رشد اندیشه ملی گرایی در اروپا ۵- تضعیف قدرت کلیسای کاتولیک و کاهش نفوذ آن در زندگی مردم و جوامع اروپایی.

«موفق باشید»

کانال تخصصی " تاریخ من "

@tarikheman3